

ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ԵՎ

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ԶԵՎ» ԴԱՏԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Փևոզ ԲԱՂՂԱՍԱՐՅԱՆ

ՀՀ Վերաքննիչ քրեական դատարանի նախագահի խորհրդական, ԵՊՀ քրեական դատավարության և կրիմինալիստիկայի ամբիոնի հայցորդ

Դատավարական ձևը քրեական դատավարության հիմնարար հասկացություններից մեկն է: Այն պայմանավորված է քրեական դատավարության էությանը և սկզբունքներով: Դատավարական ձևը պետական գործունեության ձևերի առանձնահատուկ տեսակներից մեկն է:

Իրավաբանական գրականության խորը ուսումնասիրությունը բացահայտում է, որ ներկայումս քրեական դատավարության գիտությունն ակնհայտ հետաքրքրություն է ցուցաբերում հիմնարար տեսական խնդիրների նկատմամբ, որոնց շարքում իր կարևորությամբ առանձնանում է քրեադատավարական ձևի էության, նշանակության, զարգացման միտումների և հեռանկարների հիմնահարցը:

Դատավարական ձև հասկացության բովանդակության բացահայտումն ունի կարևոր տեսական և գործնական նշանակություն: Բանն այն է, որ դատաիրավական բարեփոխումների կարևորագույն խնդիրներից մեկի՝ արդյունավետ արդարադատության ձևավորման ապահովումն իրականացվում է նաև քրեադատավարական ձևի տարբերակման միջոցով: Իսկ այդ ուղղությամբ իրավաստեղծ գործընթացը, բնականաբար, պետք է հիմնված լինի նաև դատավարական ձևի, այնուհետև նաև դրա ռացիոնալացման հնարավորությունների ու թույլատրելի սահմանների խորը տեսական վերլուծության վրա:

Հարկ է նկատել, որ դատավարական ձևի հիմնահարցը իրավաբանական գրա-

կանության մեջ տեսական վեճերի առարկա է արդեն շուրջ չորս տասնամյակ: Թերևս ուշադրության է արժանի նախևառաջ այն, որ, չնայած այդ կատեգորիայի նկատմամբ նման ակտիվ գիտական հետաքրքրություններին, մինչ օրս իրավաբանական գրականության մեջ դժվար է գտնել դատավարական ձև հասկացության՝ միասնական հավանություն գտած բնորոշում:

Դատավարական ձևին նվիրված գիտական աշխատությունների բազմազանության ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս առանձնացնել դատավարական ձև հասկացության վերաբերյալ երեք՝ միմյանցից էապես տարբերվող մոտեցումներ:

Առաջին մոտեցման կողմնակիցները դատավարական ձև հասկացության բովանդակությունը բացահայտում են «կանոններ» եզրույթի միջոցով:

Այսպես, Ա. Լ. Ռիվլինը դատավարական ձևը բնորոշում է որպես քրեական գործերի քննության կանոնների ամբողջություն¹:

Որոշ հեղինակներ էլ գտնում են, որ դատավարական ձև ասելով հասկանում ենք «օրենքով սահմանված կանոններ, որոնք սահմանում են նախնական քննության մարմինների, դատախազության և դատարանի գործունեության կարգը և պայմանները, քրեադատավարական հարաբերություններին մասնակցող անձանց (մեղադրյալ, տուժող, վկա և այլն) գործողությունները՝ քրեական դատավարության խնդիրների իրականացման նպատակով»²:

Պրոֆեսոր Մ. Ս. Ստրոգովիչը գրում է, որ «դատավարական ձևը նախնական քննության մարմինների, դատախազության և դատարանի կողմից քրեական գործի քննության և լուծման հետ կապված իրենց գործառույթների իրականացմանը, ինչպես նաև քրեական դատավարությանը մաս-

նակցող անձանց կողմից իրենց իրավունքների իրականացմանը և պարտականությունների կատարմանն ուղղված գործողությունների իրականացման նպատակով քրեադատավարական օրենքով սահմանված պայմանների ամբողջություն է»³: Ընդ որում՝ այստեղ «պայմաններ» եզրույթն ընկալվում է որպես գործողությունների կատարման կանոններ և իրադրություն, որում կատարվում են այդ գործողությունները, կայացվում են գործով որոշումներ, առաջանում և իրացվում են քրեադատավարական իրավահարաբերություններ ինչպես վարույթն իրականացնող մարմինների, այնպես էլ դատավարությանը մասնակցող անձանց միջև:

Այս մոտեցման հիմնական թերությունն այն է, որ, ինչպես նշվում է գրականության մեջ, դրանում նույնացվում են դատավարական ձևը և քրեական դատավարության իրավունքը: Բանն այն է, որ քրեական դատավարության իրավունքը նորմերի, իրավական կանոնների ամբողջություն է, որոնք սահմանում են քրեական գործով վարույթի կարգը: Այսինքն՝ այս դեպքում մենք հանգում ենք «քրեադատավարական ձև» և «քրեական դատավարության իրավունք» հասկացությունների նույնացման:

Հաջորդ մոտեցման կողմնակիցները դատավարական ձև հասկացությունը բնորոշում են որպես միայն ընթացակարգ:

Նրանք մասնավորապես կարծում են, որ «եթե քրեական դատավարությունն իրենից ներկայացնում է իրավունքով կանոնակարգվող գործունեության կարգ, ապա այդ գործունեության ձևերը և հենց ինքը ընթացակարգն էլ ձևավորում են դատավարական ձևը: Գործողությունների կատարման պայմանները, գործունեության իրականացման սկզբունքներն առավել ևս պայմանավորում են դատավարական ձևը, բայց դրա մեջ չեն մտնում»⁴:

Այս մոտեցումն էլ քննադատության է արժանանում այն պատճառով, որ այնտեղ ակնհայտորեն առանձնացվում են ձևը և բովանդակությունը, որոնք գտնվում են դիալեկտիկական կապի մեջ՝ դրանով իսկ

դատավարական ձևը բնորոշելով որպես առարկայազուրկ, բովանդակությունից զուրկ մի կատեգորիա: Գրականության մեջ նշվում է, որ վերոնշյալ բնորոշման մեջ դատավարական ձևը դիտվում է որպես միայն քրեադատավարական գործունեության արտաքին արտահայտություն, ինչն էապես նեղացնում է դիտարկվող իրավական կատեգորիայի բովանդակային կողմը և շեշտը դնում է նրա ընթացակարգային բաղադրիչի վրա⁵:

Դատավարական ձևի՝ որպես դատավարական գործողությունների իրականացման ընթացակարգի մեկնաբանությանը հակադրվում է երրորդ՝ թերևս ամենատարածված մոտեցումը, որի շրջանակներում դատավարական ձև հասկացությունը մեկնաբանվում է «կարգ» եզրույթի միջոցով:

Այսպես, Պ.Ֆ. Պաշկևիչը դատավարական ձևը բնորոշում է որպես յուրաքանչյուր առանձին դատավարական գործողության իրականացման կարգ և պայմաններ, ինչպես նաև գործով ամբողջ վարույթի իրականացման կարգ և պայմաններ, այսինքն՝ դատավարության բոլոր ձևերի ամբողջություն⁶:

Մ. Ա. Չելցովը դատավարական ձև է անվանում «առանձին դատավարական գործողությունների (կամ դրանց ամբողջության) կատարման օրենքով սահմանված կարգը»⁷:

Ռ. Դ. Ռախունովի կարծիքով դատավարական ձևը քրեադատավարական գործունեության իրականացման՝ օրենքով հստակ սահմանված կարգ է⁸:

Վ. Ն. Շպիլերը դատավարական ձևի՝ որպես դատավարական ընթացակարգի համար առավել ընդունելի է համարում այն բնորոշումը, որն ընդգրկում է ոչ միայն դատավարական գործողությունների կատարման համար օրենքով սահմանված պայմանները, այլ նաև դատավարական գործողությունների կատարման հեթախանությունը, դրանց դատավարական ձևակերպման կարգը, դատավարական ժամկետները⁹:

Ի. Լ. Պետրուխինը կարծում է, որ քրեա-

ՔՐԵԱԿԱՆԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ԵՎ

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

դատավարական ձևը քրեական գործերի քննության սահմանված կարգ և ընդհանուր ու առավել էական պայմանների ամբողջություն է, որին պետք է համապատասխանի դատավարության նպատակների իրականացումն ապահովող քրեադատավարական գործունեությունը¹⁰:

«Օրենքով հստակ և մանրամասն սահմանված՝ դատավարական գործողությունների իրականացման պայմանները, դրանց հերթականությունը և դատավարական ձևակերպման կարգը, հետևաբար նաև համապատասխան իրավահարաբերությունների առաջացման, փոփոխման և դադարման պայմանները կոչվում են դատավարական ձև»¹¹-կարծում է Է.Ֆ.Կուցովան:

Ն. Ա. Գրոմովը դատավարական ձևը բնորոշում է որպես դատավարական գործողությունների կամ դրանց ամբողջության կատարման, ընթացքի և արդյունքների ձևակերպման օրենքով սահմանված կարգ¹²:

Դ. Կ. Կանաֆինը քրեադատավարական ձևը բնորոշում է որպես դատավարական գործունեության իրականացման՝ օրենքով սահմանված իրադրություն, որը մանրամասնորեն կարգավորում է վարույթում իրենց իրավունքներն իրականացնող և օրենքով իրենց վրա դրված պարտականությունները կատարող, այսինքն՝ քրեադատավարական իրավահարաբերություններին մասնակցող սուբյեկտների կողմից դատավարական գործողությունների իրականացման ընթացակարգը, հաջորդականությունը, պայմանները և այդ գործողությունների կատարման ընթացք, դրա ընթացքում ընդունվող որոշումները և դրանց արդյունքների դատավարական ձևակերպման միջոցները¹³:

Քրեադատավարական ձևը բնորոշվում է նաև որպես քրեական դատավարության որոշակի փուլում դատավարական գործունեության իրականացման՝ օրենքի պահանջներին համապատասխանող եղա-

նակ, քրեական հետապնդում իրականացնող մարմինների դատավարական գործողությունների և որոշումների որոշակի հերթականություն, որն ուղղված է հանցագործության դեպքի ու հանգամանքների ապացուցմանը և ավարտվում է գործը դատարան ուղարկելու կամ այն կարճելու մասին դատավարական որոշում ընդունելով կամ դատավճիռ կայացնելով՝ պահպանելով դատավարության մասնակիցների օրինական շահերը և իրավունքները¹⁴:

Նկատենք, որ այս բնորոշման շրջանակներում դատավարական ձև հասկացությունը կապվում է քրեական դատավարության որոշակի փուլի հետ:

Դատավարական ձև հասկացության ամենալայն մեկնաբանությունը տալիս է Յու. Ա. Իվանովը՝ սահմանելով, որ դատավարական ձևը քրեադատավարական ինստիտուտների և կանոնների՝ քրեադատավարական օրենքով սահմանված կառուցվածքը և համակարգն է, քրեական դատավարության փուլերի հաջորդականությունը և ընթացակարգը, նախնական և դատական քննության փուլերում ապացույցներ հավաքելու և հետազոտելու, իրավական ակտերում դրանք ամրագրելու հետ ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն կապված դատավարական գործողությունների կատարման պայմանները, եղանակներն ու ժամկետները, ինչպես նաև առանձին հարցերով կամ ամբողջ գործով որոշումներ ընդունելու և ձևակերպելու կարգը¹⁵:

«Դատավարական ձևը դատավարության սուբյեկտների կողմից իրականացվող գործունեության ընթացքում առաջացող իրավահարաբերությունների ամբողջություն է»,-կարծում է Խ.Ու. Ռուստամովը¹⁶:

Ա.Ս.Տուկիևը քրեադատավարական ձևը բնութագրում է որպես քրեադատավարական գործունեության և դրա արդյունքում առաջացող իրավահարաբերությունների օրենքով սահմանված իրավական ռեժիմ, որտեղ «օրենքով սահմանված իրավական ռեժիմ» հասկացության տակ ի նկատի է ունենում օրենսդրորեն ամրագրված պայմանները, կարգերը (ընթացակարգ) և հա-

ջորդականությունը:

Տ.Գ. Դուդորովը կարծիք է հայտնում, որ քրեադատավարական ձը քրեադատավարական հարաբերությունների իրավական կարգավորման մեխանիզմի տարր է, որը բնորոշում է քրեական դատավարության համակարգի ներքին կառուցվածքը, ինչպես նաև դատավարության մասնակիցների գործունեության կազմակերպումը: Հեղինակի կարծիքով, քրեադատավարական ձևի բովանդակությունը կազմում են երեք տարրեր՝ քրեադատավարական ռեժիմ, դատավարական ընթացակարգ, դատավարական փուլեր: Իսկ քրեադատավարական ռեժիմը ներառում է քրեադատավարական գործունեության խնդիրները, մրցակցությունը, դատավարական երաշխիքները¹⁷:

Ի.Ա. Պիկալովը գրում է, որ «քրեական դատավարության իրավունքը սահմանում է վարույթի իրականացման կարգը՝ վարույթի փուլերի հերթականությունը և գործի՝ մի փուլից մյուսին անցնելու պայմանները, կոնկրետ փուլում վարույթը բնորոշող պայմանները, քննչական և դատական գործողությունների իրականացման հիմքերը, պայմանները և կարգը, ընդունվող որոշումների բովանդակությունը և կարգը: Գործով ամբողջ վարույթի կամ առանձին դատավարական գործողությունների իրականացման այդ կարգն ընդունված է անվանել դատավարական ձև: Նրա կարծիքով, դատավարական գործողությունների կատարման ձևի (կարգի) մեջ մտնում են գործողության նպատակը, գործողության մասնակիցները, նրանց իրավունքներն ու պարտականությունները, գործողությունների հերթականությունը, համապատասխան դատավարական փաստաթղթում դրա ձևակերպումը»¹⁸:

Գրականության մեջ նշվում է նաև, որ քրեական դատավարությունը, որն ընկալվում է որպես ձև, զրկված չէ սեփական բովանդակությունից, որը բաղկացած է երեք տարրերից՝ քրեական դատավարության իրավունքի նորմերով սահմանված իրավական ընթացակարգ, պայմաններ և երաշխիքներ, որոնք էլ կազմում են դատավարական

ձև հասկացության բովանդակությունը: Ընթացակարգը այս կամ այն դատավարական գործողությունների կատարման հերթականությունը և հաջորդականությունն է: Դատավարական պայմանները նորմատիվ հանձնարարականներ են, որոնք 1. սահմանում են դատավարական գործողությունների իրականացման հիմքերը, 2. վարույթն իրականացնող մարմնին պարտավորեցնում են օրենքով նախատեսված դեպքերում ստանալ դատավարական գործողություն կատարելու թույլտվություն, 3. նախատեսում են դատավարական գործողությունների կատարման տարբեր արգելքներ և սահմանափակումներ, 4. սահմանում են դատավարական գործողության մասնակիցների շրջանակը և նրանց իրավական վիճակը, 5. օրենքով նախատեսված դեպքերում որոշում են դատավարական գործողության կատարման տեղը, ժամանակը կամ ժամկետները: Դատավարական երաշխիքներն իրավական միջոցներ են, որոնք ապահովում են դատավարության մասնակիցների իրավունքների և օրինական շահերի իրացումը և նրանց պարտականությունների կատարումը¹⁹:

Կարելի է նկատել, որ քննարկվող մոտեցման շրջանակներում դատավարական ձևին տրվող բնորոշումները միմյանցից տարբերվում են միայն իրենց ընդգրկվածության աստիճանով: Այսինքն՝ տարբեր հեղինակներ «կարգ» եզրույթը մեկնաբանում են տարբեր ծավալներով, դրա բովանդակության մեջ ներառում են տարբեր տարրեր: Այսպես, որոշ հեղինակներ ընդհանրապես չեն մեկնաբանում նշված հասկացությունը, ոմանք դրա մեջ մտցնում են դատավարական գործողությունների կատարման պայմանները, դրանց հերթականությունը, ժամկետները, ձևակերպման կարգը, ոմանք՝ նաև քրեական դատավարության սկզբունքները: Ինչպես տեսանք, առանձին հեղինակներ էլ դատավարական ձևը բնորոշում են որպես դատավարական գործողությունների կատարման ռեժիմ, իրադրություն, քրեադատավարական իրավահարաբերությունների ամբողջություն կամ դրա բո-

ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ԵՎ

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

վանդակության մեջ տեղավորում են քրեադատավարական իրավահարաբերությունների առաջացման պայմանները:

Այս մոտեցման շրջանակներում միանշանակ չի ընդունվում քրեական դատավարության սկզբունքները քրեադատավարական ձև հասկացության մեջ ներառելը: Այսպես, Ե.Ն. Պետուխովը գտնում է, որ դատավարական ձևն իրոք կարելի է դիտարկել որպես «քրեական դատավարության փուլերի հաջորդականություն և ընթացակարգ, դատավարական գործողությունների կատարման պայմաններ, միջոցներ, ժամկետներ և այլն», սակայն ընդունելի չի կարելի համարել այդ կատեգորիայի մեջ քրեադատավարական ինստիտուտների և կանոնների, առավել ևս՝ սկզբունքների համակարգը և կառուցվածքը ներառելը²⁰:

Մեր կածիքով, այս մոտեցման շրջանակներում տրվող «դատավարական ձև» հասկացության բնորոշումը բավականին մոտենում է «քրեական դատավարություն» հասկացությանը:

Այսպես, քրեական դատավարությունն ընդունված է բնորոշել որպես հետաքննության մարմինների, քննիչի, դատախազի, դատարանի, ինչպես նաև դատավարության այլ սուբյեկտների քրեադատավարական իրավունքի կողմից կարգավորվող քրեական գործի քննության և լուծման կապակցությամբ իրականացվող գործողությունների ու այդ ընթացքում ծագող իրավահարաբերությունների համակարգ²¹:

Եվ եթե քրեադատավարական ձև հասկացության մեջ առնվում են դատավարական գործողությունների կատարման պայմանները, կարգը, ժամկետները, դրանց կատարման հերթականությունը, դատավարական ձևակերպման կարգը և առանձին դեպքերում համապատասխան իրավահարաբերությունների առաջացման, փոփոխման և դադարման պայմանները, և նույնիսկ դատավարական ձևը բնորոշվում է որպես դատավարության սուբյեկտների

կողմից իրականացվող գործունեության ընթացքում առաջացող իրավահարաբերությունների ամբողջություն, ապա մենք ակնհայտորեն համազում ենք «քրեական դատավարություն» և «քրեական դատավարության ձև» հասկացությունների նույնացման:

Մենք լիովին ընդունում ենք, որ հնարավոր չէ քրեադատավարական ձևը բնորոշել այնպես, որ այն ամբողջովին անկախ լինի քրեական դատավարությունից: Դա պայմանավորված է ձևի և բովանդակության այն հարաբերակցությամբ, որ ունեն քրեական դատավարությունը և դրա ձևը: Ինչպես նշվում է գրականության մեջ, «ձևն ու բովանդակությունն անխզելի են»²²:

Բայցևայնպես, քրեական դատավարության ձևն առանձին կատեգորիա է, որն արտահայտում է քրեական դատավարության արտաքին կողմը՝ զուրկ չլինելով սեփական բովանդակությունից:

Սրանից բացի, քննարկվող մոտեցման շրջանակներում նույնացվում են «դատավարական ձև» և «դատավարական կարգ» եզրույթները: Թեև «ձև» և «կարգ» եզրույթներն ունեն նույն լեզվական նշանակությունը, դրանք երկուսն էլ արտահայտում են ինչ-որ բանի կերպ, եղանակ, բայց երբ խոսում ենք դատավարական ձևի մասին, ի նկատի ունենք կարևորագույն դատավարական կատեգորիա, որն իմաստավորում է ավելին, քան ինչ-որ բանի կարգը: Ի տարբերություն դատավարական կարգի՝ դատավարական ձևը չի կարելի վերագրել առանձին դատավարական գործողություններին: Դատավարական ձևը ցույց է տալիս վարույթի առավել ընդգրկուն միավորի՝ քրեական դատավարության փուլի շրջանակներում դատավարական գործունեության իրականացման կարգը: Պատահական չէ, որ երբ խոսում ենք տարբերակված դատավարական ձևի մասին, հասկանում ենք կոնկրետ փուլում դատավարական գործողությունների ամբողջության իրականացման առանձնահատուկ եղանակ, բայց ոչ երբեք՝ կոնկրետ դատավարական գործողության կատարման առանձնահատուկ

կարգ: Այլ կերպ ասած՝ «դատավարական կարգ» եզրույթ ասելով պետք է հասկանալ կոնկրետ դատավարական գործողության իրականացման՝ քրեական դատավարության՝ օրենսգրքով սահմանված եղանակը, իսկ «քրեադատավարական ձև» կատեգորիա ասելով՝ քրեական դատավարության որոշակի փուլում դատավարական գործունեության, այսինքն՝ դատավարական գործողությունների ամբողջության իրակա-

նացման եղանակը: Այս իմաստով դատավարական ձևը դատավարական կարգերի ամբողջություն է:

Այսպիսով, քրեադատավարական ձևը քրեական դատավարության կոնկրետ փուլում կամ ամբողջ վարույթի ընթացքում քրեադատավարական գործունեություն իրականացնելու՝ օրենքով սահմանված եղանակն է:

¹ Տե՛ս Ривлин А. Л. Организация суда и прокуратуры в СССР. Харьков, 1968, էջ 36.
² Տե՛ս Советский уголовный процесс/ под редакцией Д. С. Карева. М., 1975, էջ 14:
³ Տե՛ս Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. М., 1968. Том 1, էջ 51:
⁴ Н.С. Алексеев, В.Г. Даев, Л.Д. Кокорев. Очерк развития науки советского уголовного процесса. Воронеж.1980.
⁵ Տե՛ս Т.Д. Дудоров. Доктринальное толкование категории “Уголовно-процессуальная форма” и ее роль в механизме правового регулирования уголовно-процессуальных отношений. Вестник ВГУ. Серия право. 2009г/1, էջ 394-395:
⁶ Տե՛ս Словарь основных уголовно-процессуальных понятий и терминов. А. М Баранов, П.Г. Марфицин. <http://lawtech.agava.ru/pub/buppdic/g0000230.htm-8k>:
⁷ Чельцов М.А. Советский уголовный процесс.Москва. 1951, էջ 33:
⁸ Տե՛ս Рахунов Р.Д. Участники уголовно-процессуальной деятельности по советскому праву.-М. Юрид. лит., 1961, էջ 71:
⁹ Տե՛ս Шпилев В.Н. Содержание и формы уголовного судопроизводства. Минск. 1974, էջ102-103:
¹⁰ Տե՛ս Петрухин И.Л. Уголовный процесс, учебник. Под ред И.Л.Петрухина. М., 2001, էջ 7:
¹¹ Куцова Э.Ф. Гарантий прав личности в уголовном процессе. М., 1973, էջ 127:
¹² Տե՛ս Громов.Н.А. Уголовный процесс Российской.Учебное пособие. М., Юрист. 1998:
¹³ Տե՛ս Канафин Д.К. Понятие и дифференциация процессуальной формы уголовного судопроизводства. Алматы, 1998, էջ 5-6:
¹⁴ Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետության քրեա-

կան դատավարություն. ընդհանուր մաս» երևանի պետ. համալս., 2006, էջ 31:
¹⁵ Տե՛ս Курс советского уголовного процесса: общая часть/ под ред А.Д. Бойкова и И.И.-Карпеца. М., 1989, էջ 121:
¹⁶ Տե՛ս Рустамов Х. У. Дифференциация форм уголовного процесса (Соврем. Тенденций и проблемы совершенствования): Дисс.... Д-ра юрид. наук.: М., РГБ ОД. 1997, էջ 339:
¹⁷ Տե՛ս Т.Д. Дудоров. Доктринальное толкование категории <<Уголовно-процессуальная форма>> и ее роль в механизме правового регулирования уголовно-процессуальных отношений. Вестник ВГУ.Серия право. 2009/1, էջ 394-395:
¹⁸ Пикалов И.А. Уголовный процесс Российской Федерации(краткий курс): Учебное пособие, 2005. //http://www.allpravo.ru/library/doc/1897p0/instrum4772/item4784.html-36k.
¹⁹ Տե՛ս Смирнов А.В., Калиновский К.Б. Уголовный процесс: Учебник для вузов/ 2-ое изд. Под общ. ред. А.В. Смирнова.- СПб.: Питер, 2005:
²⁰ Տե՛ս Петухов. Е.Н. Досудебное производство по уголовным делам, связанным с преступлениями в финансово-кредитной сфере. Монография.- Барнаульский юридический институт МВД России, 2003, էջ 105:
²¹ Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարություն. ընդհանուր մաս»: Երևանի պետ. համալս., 2006, էջ 13.
²² Ա. Ա. Դիրբանդյան, Քրեական դատավարության ձևը որպես արդարադատության իրականացման երաշխիք// Օրենք և Իրականություն. 1(171), 2010, էջեր 5-8:

ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ԵՎ**ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ****THE THEORETICAL ISSUES ON THE PURPORT OF THE
CONCEPT - “PROCESS FORM” IN CRIMINAL PROCESS****Gevorg BAGHDASARYAN**

Adviser to the Chairman of the Criminal appellate Court of the RA, Post-graduate student of the Department of the Criminal procedure and criminalistics of YSU

The Author has referred to the content of the notion - “criminal procedural form”. Especially the inadmissibility of identification of the concepts – “criminal procedure” and “criminal procedural law” with the “criminal procedural form”.

The Author differs also the concepts –

“procedural form” and “procedural order”.

On the basis of the analyze of various scientific approaches the Author offers his own definition on “criminal procedural form”. The author suggests the following definition of “criminal procedural form”: Procedural form is the way to implement criminal procedural activity in a concretestage of the procedure during the whole process.

Key words: criminal process form, procedural order, procedural act, provision, legal relations.